

6. — In Annalibus Ecclesiasticis¹ de quodam hæretico Severi sectatore legimus, quod servum quemdam habuerit Catholicum, Deo pariter, et ipsi valde fidelem, qui juxta illius temporis consuetudinem sacram Eucharistiam in domum suam summa cum reverentia reportatam, et in armario quodam reposita habebat, ut eadem in necessitatibus occurrentibus uti, seque cibare, posset. Accidit autem quod cum servus ille procul a domo profectus fuisset, hæreticus dominus ejus, qui sæpius ex curiositate sacrosantas illas species videre concupierat, prævidens, servum tardius domum reversurum, a dæmone instigatus, easdem in ignem projicere decreverit cumque hoc ipsum executurus, ad prædictum armarium accederet, invenit (res profecto mira atque stupenda) omnes illas species in spicas, et aristas triticeas germinasse; unde timore correptus, elata voce *Kyrie eleison* acclamavit, atque cum omnibus familiaribus, et domesticis suis ad Ecclesiam Seleuciae Episcopi se recepit, miraculum manifestavit, ac una cum multis aliis de hujus divini frumenti veritate convictus, errorem suum est detestatus. S. Gregorius in quadam homilia ita scribit²: « Quia per Prophetam dicitur: *Omnis caro fœnum, nostrum vertit in frumentum, qui de semeptiso ait: Nisi granum frumenti mortuum fuerit, ipsum solum manet;* unde et natus in præsepio reclinatur, ut fideles omnes, videlicet sancta animalia carnis suæ frumento reficeret. »

7. — Secunda ratio, quam S. Thomas adducit³, cur scilicet Christus granum tritici in materiam Eucharistiae elegerit, est, quia exinde fit panis, uniuscujusque hominis stomacho, et sanitati congruentissimus; etenim vulgatum est proverbium, *meliorem triticeo panem ne querito*; ita et Eucharistia indifferenter pro salute omnium a Domino instituta est, dicente Ecclesia: « Manducat Dominum pauper servus, et humili. » Iterum pani triticeo majus, quam aliis, inest nutrimentum, et substantia, id quod huic pariter comperit sacramento, cuius excellentia omnibus alis supereminet, et admirandos in his, qui ipso fruuntur, operatur effectus. Quo Isaias respexisse videtur, qui novæ legis successus in prophetia sua delineans, ait⁴: *Dabit Dominus vobis panem arctum*: Quem enim angustum, strictumque panem populo suo impertiet Dominus, nisi hunc divinum; siquidem in unico invisibili, et indivisibili hostiæ atomo, Deus ille recluditur, quem celi naper non possunt? quam interpretationem sequentia consolidant verba, quando immediate subjungit Propheta, et *panis frugum terræ, erit uberrimus, et pinguis*. Quidni, inquam, textus ille de hoc intelligentus est sacramento, quod ab Ecclesia dicitur *pinguis panis ejus?* præsertim cum fertilitas ejus usque in sacerdorum finem sese sit dilatura. Sed

¹ BAR., II. 513, n. 24. — ² S. GREG., h. 8 in *Evang.* — ³ S. THOM., ib. — ⁴ ISA., XXX, 20.

quæ obsecro propria esse potest inter panem arctum, et uberrimum? in opulentis principum conviviis cibus quandoque apponitur secundum apparentiam quantitatis exilis, sed in se valoris inæstimabilis; siquidem gemmis, succinis unionibus aliisque pretiosis molitus est ingredientiis; ideoque et sapore, et pretio totum residuum superat apparatus: ita quoque Eucharistia exile quidem existit frumenti granum, nihilominus in eo sunt omnes thesauri absconditi; ideoque merito appellatur *panis uberrimus, et pinguis*. Quantum eidem augumentum capit seminatum frumenti granum? A frumenti, et vini multiplicati sunt.

8. — Ecclesia sancta ad Verbi incarnationem alludens, sequentibus utitur verbis: « Sicut pluvia in vellus descendisti, ut salvum faceres genus humum, » quæ Antiphona ad vellus alludit Gedeonis¹, in quo sicuti intra lanam sese ros oculuit, ita et Verbum divinitatem suam, per rorem illum cœlestem designatam, sub accidentibus occultat sacramentalibus. Ros ille abundans erat, utpote multiplicatatem designans gratiarum; infinitorumque bonorum ab hoc sacramento derivandorum, necnon immensus fidelium numerum, per idem sacramentum in fide regenerandorum. Sed locum observemus oportet, ubi rore conspersa lana deposita fuit; scilicet in area, ubi colligitur, et excutitur triticum: « Nec tunc otiose Gedeon, » inquit S. Augustinus²; « vellus, nec in campo posuit, nec in prato, sed potius in area, ubi messis est tritici. »

9. — *Granum in bothro*, frumentum, et uvæ granum unita sunt, quia scilicet sub speciebus panis et vini instituenda erat Eucharistia, simulque constringenda frumentum, et vinum, cuius in hæc verba propheticæ meminit Zacharias³: *Quid enim bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines?* Ecce vobis simul associata frumentum et vinum, cui proposita majori cum energia suffragaturus Albertus Magnus, a frumenti, et vini etymologia desumptum format discursum⁴: « Hoc etiam ab ipsis non minibus accipitur quia frumentum a verbo fruor, frueris, derivatur, eo quod ipsum præ aliis fructum faciat nutritionis, et vinum derivatur a vi, eo quod vim speciale habet ad potandum membra, si temperate, et ordinate sumatur. » S. Cyprianus, post adductam sacramenti hujus figuram, et adaptatam in Noe, qui primus vites plantavit vinumque ab iis proveniens ut bibit, inebriatus est, immediate oblationem subnectit, quam Melchisedech in pane, et vino præstet. Cuius proinde S. Cyprianus meminit in hæc verba: « *Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech, panem et vinum obtulit,*

¹ JUDIC., VI. — ² S. AUG., s. 408 de Temp. — ³ ZACH., IX, 13. — ⁴ ALB. MAG., I. de Euch., dist. 6. — ⁵ S. CYP., ep. 63.

« suum scilicet corpus, et sanguinem. » Deinde Salomonis subnectit prædictionem, inquit: « Sapientia ædificavit sibi domum, mactavit suas hostias, miscuit vinum in craterem, paravit mensam suam, Tandemque discursum concludit, in epilogi benedictionem adducens Patriarchæ Jacob, qua Judam adorandum spopondit a fratribus, eumque stolam suam in sanguine uvæ lotum esse: « Quando autem sanguis uvæ dicitur, quid aliud, quam vim num Calicis Dominici sanguinis ostenditur. » S. Gaudentius de Agni Paschalisi mysteriis tractans rationem assignat sequentem, cur sub vini specie sanguis consecratur dicit enim²: « Recte vini specie sanguis ejus exprimitur, quia ipse in Evangelio dicit: *Ego sum vitis vera.* »

10. — S. Cyrillus Jerosolymitanus consilium memorans Ecclesiastis, quo panem, vinumque nostrum cum laetitia sumendum suadet? jubilum in eo designari docet, quo fideles, sacramentalibus his speciebus cibati, replendi essent³: « Idecirco Salomonum eum in Ecclesiaste hanc eamdem gratiam in ænigmate significaret; age, inquit, manduca in laetitia panem tuum, panem videlicet spirituale, et bibe vinum in corde bono, spirituale scilicet vinum. » Vitis quandam, ut liber exhibit Judicum, ad imperium oianum arborum invitata, responditse legitur⁴: « Numquid possum deserere vinum meum, quod lætitiat Deum, et homines? Ubi ad quid aliud, nisi ad oblationes vini allusit, Deo facienda in sacrificiis, cum maximo venerationis, et sacrosancti eultus ejus augmento. Certum namque est, divino hoc vino æternum oblectari Patrem, lætificare fideles, prout suo loco probabitur fusius, ideoque materia hæc convenienter admodum Eucharistiae adaplata fuit. Vinum, ut experientia docet animos, oblectat, omnemque pellit cordium modestiam; ad quam proprietatem se reflectens S. Cyprianus, illa Psalmistæ verba (*Calix meus inebrians*) sequenti præmit⁵ discursu⁶: « Sed quia ebrietas Dominici Calicis, non est talis, qualis ebrietas vini sacerularis, cum diceret Spiritus Sanctus in Psalmo, *calix meus inebrians*, addidit: *quam per optimus;* quod scilicet calix Dominicus sic bibentes inebriet, ut sobrios faciat, et mentes ad spirituale sapientiam redigat « cui mirabiliter favel quædam S. Hieronymi versio super illum Oseeæ textum⁶: *Vivent tritico;* ubi Sanctus legit: *inebriabuntur frumento.* Quam et ebrietatem spirituale Psalmista his exprimit verbis⁷: *ab ubertate domus tua, et torrente voluptatis tua potabis eos.* Porro S. Augustinus idem promoturus intentum, materialiæ huic illa Psalmistæ verba *Calix meus inebrians, quam præclarus est accomodat*, dicens⁸:

¹ PROV., IX, 4. — ² S. GAUD., de mand. Agni Pasch. — ³ S. CYR. JEROS., Cath. myst. — ⁴ JUD., IX, 13. — ⁵ S. CYP., ib. — ⁶ OSEEÆ, XIV, 9. — ⁷ PS., XXXI, 9. — ⁸ S. AUG., ib.

« Hoc jam calice inebriati erant martyres, quando ad passionem euntes, suos non agnoscebant. Quid tam ebrium, quam non agnoscerre uxorem flentem non filios, non parentes? nolite mirari, ebrii erant; accepérunt, unde inebriarentur. » Ita S. Laurentius, ostensis sibi omnibus suppliciorum instrumentis, audiensque a tyranno: « Tota hæc nox expendetur in tormentis » generose respondit: « Has epulas semper optavi; mea nox obscurum non habet sed omnia in luce clarescent, » unde et illudebat, ridebatque Valerianum in lecto positus igneo, dicens: « Assatum est, jam versa, et manduca. » Unde, obsecro, tam invictus vigor, tantus in tam horrendo martyrio jubilus? munus considerate quod in Ecclesia obibat S. Martyr. Archidiaconus erat, ad quem spectabat Eucharistici Agni distribuere sanguinem: « Cui commisisti Dominicis sanguinis dispensationem. » Quemadmodum igitur ebrius quicunque mæstitiam nescit, nec poenam sentit, aut dolorem, ita quoque in illis raptibus spiritualibus, et extasibus gloriosus Levita in virtute illius calicis omnibus evadet superior tormentis. Ideoque S. Augustinus his ipsum extollit verbis¹: « Bene manducaverat, et bene biberat, tamquam illa esca saginatus, et illo calice ebrius, tormenta non sensit. »

11. — Nova tandem in frumento, et uvæ bothro sese offert conditio, siquidem nec hoc, nec istud panem respective componere potest, aut vinum, nisi primo in mola trituratum, subque torculari expressum fuerit; quam proprietatem S. Cyprianus ita nostro accommodat proposito²: « Torcularis quoque calcatio, et pressura taxatur, quia quomodo ad potandum vinum veniri non potest, nisi bothrus calcetur ante, et prematur, sic nec nos sanguinem Christi possemus biberi, nisi Christus prius calcatus fuisse et pressus, et calcem prior biberet, quem credentibus propinaret. »

DISCURSUS V.

DE UNIONE NOS INTER, ET CHRISTUM, IN COMMUNIONE SACRA QUÆ NON SICUT CÆTERI CIBI CONVERTITUR IN NOS SED NOS POTIUS CONVERTIT IN SE.

IDEA SERMONIS. — 1. Per S. Communionem incorporamur Christo. — 2. Per S. Communionem vivimus vita Christi, ut perfecti simus, sicut Pater cœlestis perfectus est. — 3. Cur S. Euch. vocatur communio.

— 4. Supremus actus liberalitatis Dei in nos, est S. Eucharist. — 5. Quid per hoc significetur, quod Christus in horto dicatur ab Apostolis fuisse avulsus. — Per Communionem inserimur Christo. — 6. Quare Christus in testamento suo non fecerit mentionem corporis sui. — Quia illud jam dederat fidelibus in cibum. — 7. Si Moyses ex sermone cum Deo habito similis illi factus est, quanto magis digne

¹ S. AUG., in Joan. — ² S. CYPR., ib.

communicantes.—8. Qui digne manducat hunc cibum transformatur in Christum. Contra communis cibi ordinem, qui transformatur in manducantem.

Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. Joan. vi, 17.

1. — Nec noverat, nec poterat amantissimus Salvator securiorem, certioremque adinvenire modum, quo se totum nobis incorporaret, nostrumque facheret quam invicerari nobis, tamquam cibus, et nutrimentum animæ¹: « Nos sibi non modo attrahit » inquit Albertus Magnus « sed intrahit, et « ipse in nos penetrat usque ad medullas. » Panis ille celestis ita se, digne cum accipientibus omnibus unit, et incorporat, ut merito unicuique eorum dici possit²: « Vos estis corpus Christi, et membra de membro : membra estis de corpore ejus, de carne ejus et de ossibus ejus; ut non tantum per charitatem, » subnectit S. Chrysostomus³: « Hoc siamus, verum et ipsa re in illam misceamur carnem. » Ad quod et Ecclesia alludere voluisse videtur, quando in quadam oratione in missa ad postcommunionem in sabbato dominice tertiae quadragesimæ, ita nos precari jubet: « Quæsumus omnipotens Deus, ut inter ejus membra numeremur, cujus corpori communiciamus, et sanguini. » Cui et S. Hilarius suffragatur, qui postquam corporis, et sanguinis Christi in Eucharistia veritatem fusius probasset, ita tandem concludit⁴: « Haec accepta, atque hausta id efficiunt, ut et nos in Christo, et Christus in nobis sit : Est ergo in nobis ipse per carnem, et sumus in eo, dum secundum hoc, quod nos sumus, in Deo est. Quod autem in eo per sacramentum communicatæ carnis, et sanguinis simus ipse testatus est dicens: Quoniam ego in Patre meo et vos in me, et ego in vobis. »

2. — Ponderatione digna est circumstantia illa, quam S. Joannes in eodem cap. vi tangit; nam postquam protulisset hæc verba⁵: « Qui manducat meam carnem, etc. immediate post subjunxit: sicut me misit vivens Pater et ego vivo propter Patrem et qui manducat me et ipse vivet propter me; at vero, quænam, obsecro, est relatio, vel correspondantia inter duas istas propositiones, nimirum de unione, vel identitate carnis Christi cum Communicante et de vita, quam Christus ab aeterno Patre suo recipit? nimirum, ni fallor, per utramque propositionem Christus vult dicere, quod sicut divinitatem a Patre suo recipiens, eadem vita vivit, qua Pater, ita qui nutritur sacerissimo ejus corpore, eadem vita cum Christo fruetur; hoc enim S. Hilarius dicere velle videtur, dum ait: « Vivit Verbum per Patrem et quomodo per Patrem vivit, eodem modo nos per

¹ ALBERT. MAGN., l. de Euch. — ² I COR., XII, 27. — ³ D. CHR., h. 61 ad pop. — ⁴ S. HILAR., l. VIII de Trin. — ⁵ JOAN., LI, 55.

« carnem ejus vivemus. » Hunc admirandum effectum et indissolubilem unionem et identitatem experiebatur in semetipso S. Paulus Apostolus, unde dicebat⁶: Vivo ego jam non ego, vivit vero in me Christus; quasi diceret: Quod respirem, intelligam, loquar et operer, id non in virtute animæ meæ facio, sed in virtute animæ Christi, qui in me vivit. Verum enim vero ex quo a nobis aeterni Patris facta est mentio, nequaquam prætereundum est, quod Christus nobis in Evangelio suggestum consilium, dum ait⁷: Estote perfecti, sicut et Pater vester cælestis perfectus est; at vero dicere aliquis posset, qua ratione fieri ullo modo possit, quod homo ad perfectionem et sanctitatem Dei pertingere queat? et si hanc Dei perfectionem assequi non valeat, profecto consequens est, quod nobis rem aliquam viribus nostris longe superiorem imponat, cum tamen certum sit, quod ipse sciat figuratum nostrum. At vero dubium hoc facilime adimpleri posse consideretur, dum digne sacram Eucharistiam recipimus et communicamus, quia eo ipso quod Christus nobis inviceretur, nosque unum, idemque cum Christo siamus, sequitur, quod cum Christus æque perfectus et sanctus sit, ac Pater, nos quoque æqualiter perfecti siamus, quia vivit in nobis Christus.

3. — S. Augustinus super predicta S. Joannis verba, ita scribit⁸: « Hoc est manducare illam escam et illum bibere potum, in Christo manere et illum manentem in se habere. » Cardinalis Baronius in Annalibus Ecclesiasticis hujus dictioris, communio, originem optime demonstrat, dum ait⁹: « Ideo sumptionem Eucharistie communicationem et communionem appellari, quia causa est unionis illius, quæ in virtute ejus, nos inter et sacratissimum Christi corpus intercedit. » S. Anselmus simillimam S. Hilarii doctrinam in libro illo, in quo de altaris sacramento discurrevit, in hæc adducit verba¹⁰: « Sic naturalis per sacramentum proprietas perfectæ sacramentum fit unitatis, cum hæc accepta, atque hausta id efficiunt ut et nos in Christo et Christus in nobis sit. Est ergo in nobis ipse per carnem et sumus in eodem secundum hoc, quod nos sumus in Deo; est ergo hæc vitæ nostræ causa, quod in nobis carnibus per carnem Christum manentem habemus, junctum nobis per eum ea conditione, quia vivit ille per Patrem.

4. — S. Thomas varios adducit divinae liberalitatis in utilitatem nostram gradus¹¹; quorum primus fuit, cœli, terræ, totiusque naturæ create ex nihilo productio. Secundus, deputatio Angelorum in ministerium nostrum. Tertius, impertitio sui in Incarnatione per modum socii. Quartus, oblatio in servum,

⁶ GAL., II, 2. — ⁷ MATT., V, 48. — ⁸ S. AUG., tr. 26 in Joan. — ⁹ BARON., an. 34, n. 46. — ¹⁰ S. ANS., de Sacr. alt. — ¹¹ S. THOM., sp. 58.

siquidem formam servi accepit. Quintus, consignatio in pretium redēptionis nostræ: « Sextus gratus est, et summus, quod dat homini corpus suum in cibum, in hoc est expressio summæ largitatis et præcipui amoris; magnum est enim dare se in socium peregrinationis et in servum necessitatis, majus in pretium redēptionis; tamen tale donum adhuc est in aliqua separatione in eo, cui datur, sed cum datur in cibum, datur non ad separationem aliquam, sed ad omnimum unionem, uniūtūrem in unitate corporis cibus et sumens. » Quid idem sanctus paulo ante similitudinem præmisserat, omnibus notissimam, ab arbore desumptam sylvestri, cui si ramum domesticæ, fructiferæ arboris inserueris, naturam mutasti¹²: « Si trunco inseratur, etiam sylvestri, qui naturali virtute prævalens, illius amaritudinem et nobilitatem convertit et similem sibi bonum fructum proferre facit; sic Corpus Christi nobis insitum, defectus nostros evacuat et in suam nos bonitatem trahit, ut quales ipse frondes, flores et fructus justitiae facit, pares et nos per eum faciamus. »

5. — Ingeniosam aliquando illius textus memini audisse me observationem¹³: Avulsus est ab eis, quantum jactus est lapidis; ubi verbum avulsus, singulare continet mysterium; post ultimam igitur Cœnam Salvator in hortum Gethsemani secedens, orationi vacaturus, se a suis aliquantulum sequestravit Apostolis, quem actum S. Lucas, utpote pictor accuratissimus, cum reliquis divini Præceptoris sui operibus ad vivum delineaturus, non sine particuliari Spiritus Sancti instinctu, dictum adhibuit loquendi modum, avulsus; ut quod idem est, quod evellere, extrahere, eradicare insertum arbori alieni ramum. Volens itaque Evangelista ille separationem Christi a Discipulis secundum præsentiam corporalem, sed non sacramentalem, describere, hoc ingeniose utitur termino avulsus, quia diximus, communio est quasi nobis insertus ramus, vi Corporis Christi: « Sic Corpus Christi nobis insitum, » quare fidelibus hoc dari potest consilium in materia præsenti¹⁴: Suscipe insitum verbum, quod potest salvare animas vestras. Ramus insertus ita unitur, alligaturque arbori, ut eam suis imbuat qualitatibus et proprietatibus, quem eundem effectum Panis ille cœlestis operatur in nobis: « Trahe me post te, » supplicat S. Thomas¹⁵, « me scilicet mutando in te violentia meæ dilectionis, magnitudine tuæ dilectionis, virtutæ firmæ insertionis, » quo fine illum adducit Apostoli texum¹⁶: Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. Quem amorem tamquam extasi causativum Albertus Magnus, Areopagitæ innexus auctoritati, nobis in hæc representat verba¹⁷: « Optime iste dictus est

¹² S. THOM., ibid. — ¹³ LUC., XXII, 41. — ¹⁴ JAC., I, 21. — ¹⁵ S. THOM., ib. — ¹⁶ GAL., II, 20. — ¹⁷ ALB. MAG., ib. — ¹⁸ S. CYR. ALEX., in Joan. — ¹⁹ II COR., III, 7.

divinus amor, qui Deum in nos sic transponit et nos in Deum, extasis enim Græce constat, quod Latine est transpositio: dicit enim Joan. vi: Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo; in me, inquiens, manet, extra se transpositus et in ipso maneo transpositus, extra me ipsum. » Quod idem punctum S. Chrysostomus attingit, docens, quod accommodationem adinvenire non potuerit modum se nobis uniendo, unumque nobiscum evadendi, quam dum se nobis in cibum et potum consignavit¹⁸: « Ut autem non solum per dilectionem » inquit sanctus, « sed re ipsa in illam carnem convertamur, per cibum id efficitur, quem nobis largitus est, cum enim suum in nos amorem indicare vellet, per corpus suum se nobis commisicit; et in unum nobiscum redegit, ut corpus cum capite uniretur, hoc enim amantium maxime est. »

6. — Nescio, si unquam reflexionem feceritis ad illam Christi actionem, qua sanctissimum Spiritum suum Patri aeterno recommandavit, dicens: In manus tuas commendō Spiritum meum; nulla corporis facta mentione. Matrem dilecto commendavit discipulo, paradisum bono latroni, vestes impertiit satellibus: at nullam in testamento, per Collegii apostolici secretarium compilato, mentionem ingerit corporis sui, quid de eo post mortem faciendum foret, cum tamen testatores aliquam circa illud communiter soleant dispositionem. Responderi potest, eum corpus suum fidelibus dedisse in cibum, ideoque monstrare voluisse ipsum in sua non amplius esse dispositione, aut dominio; squidem cibus assumpsitus, in potestate manet aliti. Quem conceptum doctissimum Salmeron his aliqualiter expressit verbis¹⁹: « De eo in Cœna nobis in pastum animarum tradendo jam disposuerat, » quando dixit: Accipite et comedite: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Quam eamdem unionem nos inter et Christum in communione meditabundus insinuat verbis S. Bernardus²⁰: « Manducat et bibit corpus et sanguinem Redemptoris sui, Manna cœlestis, Panen, sapientiæ et manducans transformatur in naturam cibi quem munducavit; corpus enim Christi manducare nihil aliud est, quam corpus Christi effici; » Sanctus Cyrillus Alexandrinus sequentem adducit similitudinem²¹: « Sicut si quis liquefactæ ceræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est; sic qui carnem et sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso et ipse in Christo inveniatur. » Quibus parabolam subnecit, de fermento a Christo adductam in comparatione cœlorum, tandemque subjungit: « Sicut parum, ut Paulus ait²², fermenti totam massam fermentat, sic

« parvula benedictio totum hominem in se ipsam
« attrahit et hoc modo in nobis Christus manet et
« nos in Christo. »

7. — Moyses e monte descendens, tantum vultus præferebat splendorem, ut Filii Israel eum intueri non possent¹: *Ut non possent intendere Filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus.* Unde tanti radii? ex 40 dierum cum Deo habito colloquio, *ex consortio sermonis Domini.* Notate verbum: *sermonis: ex quibus quæcumque anima fidelis tale formare potest argumentum.* Si habitus cum Deo sermo vultum Moysis divino efficit similem, quanto magis nos ei similes constituet, participatio corporis et sanguinis ejus? « *Hic sanguis facit,* » inquit Chrysostomus², « *ut imago in nobis regia floreat.* » Quando Judas in horto Christum capturus signum dederat Iudeis³: *Quemcumque osculatus fuerit: ipse est, tenete eum,* non utique tale eis signum dandum judicavit, quasi vultum non agnoscerent Magistri sui, siquidem *notus in Iudea Deus, in Israel magnum nomen ejus,* sed quia Christus paulo ante in sermone cœnæ dixerat: *Qui manducat meam carnem, etc.* Sciens itaque Judas, reliquos consodales suos per dignam ad communionem præparationem, perque Synaxin, in ipsam identificatos, similesque evasisse Christo etiam secundum speciem externam, timebat, ne forte in injiciendo manus aliquem committerent errorem. Porro quod historiam de Moyse concernit, sanctus insuper Macarius ita de eodem discurrevit ad intentum præsens⁴: « *Ascendit homo, descendit habens Deum, siquidem alebatur a Deo et regebat corpus ejus alio cibo cœlesti;* » idem penitus de eo, qui digne communicat, asseri posse videtur.

8. — Juxta communem sacramentum doctorum sententiam sacramentum hoc Incarnationis est extensio; de Verbo autem Incarnato discurrens S. Joannes ait: *Verbum caro factum est et habitavit in nobis;* non dicit *inter nos, sed in nobis,* quam reflexionem his verbis instituit Cajetanus⁵: « *Dixit hoc, ne errares, existimando, Verbum ex hoc, quod factum est caro, impedit esse ab habitando spiritualiter in animis nostris et docuit quod Verbum ita factum est caro, quod tamen habitavit spiritualiter in nobis secundum animam.* » Ast nos juxta Cyrilli opinionem addere possumus, *secundum corpus;* siquidem in animam quidem major ex Verbi Incarnationi receptione redundat utilitas, nihilominus per communionem corporalem. Singulariter autem hoc loco notanda occurrit quædam inter cibum nostrum communem quotidianum et colestern illum, qui se intra viscera nostra recludit, panem differentia. Illi namque proprium est, in substantiam aliti transire, neque ullus unquam in substantiam cibi a se

suscepti transit, quem nobis conceptum his exprimit verbis S. Bernardinus⁶: « *In aliis cibis conversio fit cibi in manducantem, eo quod munducans sit nobilior et validior, quam ipse cibus, sed in hoc contrarium contingit propter sublimitatem, atque virtutem cibi, qui Christus est, ideo hunc cibum digne munducans transformatur in Christum et non Christus in ipsum.* » Quo fine quemdam adducit S. Augustini textum, e confessionibus ejus desumptum, ubi Christus S. Præsulem ita allocutus fuit⁷: « *Cibus sum grandium, cresce et manducabis me, sed tamen ego non mutabor in te, sed tu mutaberis in me.* » Deinde prosequitur discursum suum S. Bernardinus, probans, hanc mutationem amoris esse effectum, in cuius probationem, quamdam adducit Hugonis Victorini auctoritatem, dicentis⁸: « *Amor est vis mutativa et transformativa ipsius amantis in spiritum amatum.* » Quam eamdem rationem et differentiam ibidem his verbis insinuat S. Anselmus⁹: « *Hic est cibus, qui non vadit in corpus; quia nequaquam sicut alii cibi in naturam vertitur corporis, sed corpus nostrum vertitur in suam naturam.* » Cui veritati subscrivit Dionysius Areopagita, inquiens¹⁰: « *Summa illa Deitas, quæ beatitudine cunctis antecellit et si Divina benignitate ad participum sui sacrorum prodeat communionem, nequaquam tamen a naturæ suæ stabili, firmoque statu discedit, sed dum omnibus, qui divinam similitudinem præseferunt, pro cujusque captu collucet, secum vere manet, neque quidquam ab identitate sua dimovetur.* » Maxima namque injuria foret et offensio sacrosancto Salvatoris corpori, si in nos ipsum transmutaretur, siquidem nil nisi putredo sumus et vermes¹¹: *Homo putredo et vermis.* Ideoque Eucharistiam sub speciebus instituit panis] et vini, materiarum comestibiliū, ut sicut cibus transmutatur in substantiam comedentis, ita quoque secundum similem proportionem nos transmutatur in eum, gratiam et sanctitatem ipsius, quantum humana permittit conditio, participantes.

DISCURSUS VI.

SUB ALLUSIONE CIBI DOCETUR, EUCHARISTIAM SPIRITU POTIUS, QUAM DENTE SUMENDAM ET AB ALIIS SECERNENDAM CIBIS, QUÆ NOBIS JUXTA DISPOSITIONIS NOSTRÆ PROPORTIONEM EFFICIT UTILIS.

IDEA SERMONIS. — 1. Bona conscientia sumendum est cibus Eucharisticus. — 2. Cibus hic non est accipiens sicut cibus communis. Secundum nostram dispositionem, est fructus hujus sacramenti. — 3. Anima nostra debet dilatari, ut impleatur [hoc cibo. Qui spiritualiter est manducandus. — 4. Cui palato dulcis sit cibus Eucharisticus. Ratio cur Magdalena in

¹ EXOD., XXXI, 29. — ² D. CHRYS., h. 45 in Joan. — ³ MATT., XXVI, 48. — ⁴ B. MACAR., in Biblioth. Veter. Patr. — ⁵ CAJET., ib.

⁶ S. BERNARD., t. II, s. 54. — ⁷ S. AUG., in Conf. — ⁸ HUG. VICT. — ⁹ S. ANS., ib. — ¹⁰ S. DION. AR., de Cœl. Hier. — ¹¹ JOB, XXV, 6.

modo Simonis repente facta [sit Sancta et ille e contra a Christo fuerit taxatus. — 5. Non otiosis, sed bene operantibus prodest hic cibus. Quinam juste accedunt ad S. Communionem. — 6. Christus per S. Communionem in nobis non hospitatur, sed habitat. Unde scire possimus, an Christus in nobis maneat. — 7. Per S. Communionem efficimur consanguinei Christi.

Fac bonitatem et pascaris in divitiis ejus.

Psalm. XXXVI, 3

1. — Enim vero hic Psalmistæ loquendi modus, prima quidem fronte impræprius appareat; quis enim hominum unquam, argento, auro, gemmisque se pavit, ant satiavit? nemo utique; cur igitur Psalmista promittit dicens: *Pascaris in divitiis ejus?* Concilium Tridentinum de Eucharistia tractans, hoc eam insignit epitheto, nostram enodatu difficultatem¹: « *Sacramentum hoc instituit, in quo divitias divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum:* » voluit igitur, ni fallor, hoc loquendi modo propheticæ insinuare David: si divinarum gratiarum opibus, in inestimabili sacramenti hujus thesauro reclusi, locupletari vultis, si cœlesti illo cibo pasci et impinguari affectatis, bonitatem colite et in perfectione Christiana vos exercete: *Fac bonitatem et pascaris in divitiis ejus.* Stomacho laboranti nullus omnino quantumcumque substantiosus opitulatur cibus, quin potius damnum illi et gravamen affert; ita quoque Panis ille cœlestis, qui licet tamquam *Panis vivus et vitalis hodie proponitur*; nihilominus si eum conscientia et anima receperit contaminata, irreparabile illi damnum conciliabit et nocumentum: « *Mors est malis, vita bonis; vide paris sumptionis, quam sit dispar exitus.* » Ideoque Apostolus nos adhortatur, dicens²: *Optimum est gratia stabilire, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis;* quem textum nostro facile accommodaverimus proposito, si enim animam et cor gratia divina stabilire voluerimus, hac nobis opus est esca Eucharistica; sed non in solam exteriorem communionen oculum conjiciamus oportet, quin potius in interiore, id est, in spiritum; ceteroquin enim nullum inde fructum hauiemus, siquidem *escam dedit*, sed quibus³ *timentibus se.* *Fac bonitatem et pascaris.* Unde S. Anselmus inquit⁴: « *Sumpta ore carnis nostræ, caro Christi nequaquam aestimanda est lege communi ciborum, hic enim cibus non est ventris, sed est mentis.* »

2. — S. Gaudentius observat⁵, quod Salvator apud Joannem cap. II, de hoc sacramento fuse disserens, vidensque illud multis suorum auditorum imperceptibile esse, ideoque dicere? *Durus est hic sermo: ut absterget per ignem celestem,* » inquit prædictus Sanctus, « *eas cogitationes, quas vitandas esse prædictit, sic adjecit: Spiritus est qui vivificat,*

¹ CONC. TRID., sess. 13. — ² HEB., XIII, 9. — ³ S. ANS., 1. de sacr. alt. — ⁴ S. GAUD., s. 2 de mand. Agni Pasc.

« *nam caro nihil prodest, verba quæ ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt.* » Ac proinde ad hanc sacrosanctom carnem et mensam nequaquam tamquam ad eum communem et vulgarem accedendum est, sed necessario intelligenda est hæc veritas, scilicet, quod juxta famem, id est, juxta spiritum et devotionem, quamad hoc sacramentum accedentes habemus, erit etiam proportio et quantitas fructus, quem exinde capiemus, quia *spiritus est, qui vivificat.* Ven. Beda verba illa S. Joannis⁶: *Hic est Panis, qui de cœlo descendit, ut si quis ex ipso munducaverit, non moriatur,* per sequentem limitationem exponit, dicens⁷: « *Sed quod pertinet ad virtutem sacramenti, non quod pertinet ad visible sacramentum, qui manducat intus, non foris, qui manducat in corde, non qui premit dente.* » Quisquis enim sacratissimi hujus corporis naturam considerat, inveniet utique quod ut ad nutriendam animam se melius accommodaret, ita se disposuerit, ut potius spiritus, quam caro esse videretur; ac proinde nunquid justum et æquum est, ut nos quoque ad hanc carnem sumendum accedentes, eadem proportione merus quidam siam spiritus? « *vivificus spiritus est caro Domini,* » inquit Damascenus⁸? Felix proinde est anima illa, quæ dum ad sacratissimum hoc corpus sumendum fauces suas aperit, vere dicere potest⁹: *Os meum aperui et attraxi spiritum, id est, Eucharistiam, quæ per hunc spiritum intelligitur, siquidem præter Damasceni testimonium, S. Thomas Antiphonam, quæ in primis vesperis Festi Corporis Domini ad Magnificat canitur, his verbis compositum: O quam suavis est Domine, Spiritus tuus,* verba illa de hoc sacramento per devotissimos hosce affectus intelligendo. Drogo Hostiensis se hujus mensæ famelicum esse ostendit, quando ait¹⁰: « *Ergo Domine aperi labia mea et ciba me.* » In Missa ejusdem solemnitatis, quam idem Doctor Angelicus pariter compositum, hæc verba dicuntur: « *Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille;* » ex quo loquendi modo hæc consequentia deduci posse videtur, quod nullus alteri jure invide possit, siquidem omnes ex æquo hujus Eucharistiae fructibus participant. Verum tamen melius dicendum videtur, quod sicut Manna quoad quantitatem omnibus quidem æquale erat, at vero valde inæquale quantum ad sapores hos illi specialiter participarint, quia in gratia et amicitia Dei constituti erant; unde de Manna dicitur¹¹: *Substantia enim tua, dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat;* eodem modo, tametsi omnes Eucharistiam accipientes idem Christi corpus sumant, attamen fructus, qui exinde percipitur, major vel minor erit, juxta minores vel majores recipientium dispositiones.

⁶ JOAN., VI, 50. — ⁷ VEN. BEDA, in c. vi Joan. — ⁸ S. JOAN. DAMASCEN., c. 4 de Fide. — ⁹ PS. CXVIII, 131. — ¹⁰ DROGO HOST., de Sacr. Dom. Pass. — ¹¹ SAP., XVI, 21